

2-aprel - Xalqaro bolalar kitobi kuni

Vatan yagonadir,
Vatan bittadir!

N:13 (67022)
2015-yil
30-mart

Tong yulduzi

www.tongyulduzi.uz

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqqan boshlagan O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi ISSN - 2010-6092

Buxoro viloyati, Vobkent tumanidagi 21-umumta'lim maktabining «Ilhom» to'garagi a'zosi Dildora Mufazzalova ustoz Dilnoza Narzullayeva bilan navbatdagi tadbirga tayyorgarlik ko'rishmoqda.

XAZINASAN, TILIM BURRO MISLSIZ O'QOVB, AYLAGAN KITOB!

Yurtim jamoliday ko'rkam va nafis, Do'ppilarda aks etar bahor

Jizzax viloyati, Zafarobod tumanidagi 12-umumta'lim maktabining 1-«B» sinf o'quvchilariga sinf rahbari Zulfiya Jumayeva momolarimizdan qolgan bebahomeros haqida qiziqarli rivoyatlarni so'zlab beradi.

«Barkamol avlod»da bayram sayli

«Barkamol avlod» respublika bolalar texnik ijodiyot markazida «Navro'zing muborak, aziz Vatanim!» shiori ostida texnik ijodkorlik ko'rgazmasi hamda varrak sayli bo'lib o'tdi.

Texnik ijodkorlik ko'rgazmasida «Aviamodel», «Kemasozlik», «Robottexnika», «Duradgorlik», «Yosh musavvir», «Liboslar dizayni» to'garaklari a'zolarining ijodiy ishlari namoyish etildi.

— Men bir yildan beri «Karving» to'garagiga qatnashaman. Ustozimiz Umid aka Xolmirzayev bizga poliz mahsulotlari va buyumlarga bezak berishning turli usullarini o'rgatadilar, — deydi Chilonzor tumanidagi 280-umumta'lim maktabining 8-sinf o'quvchisi Gulsanam Turg'unova.

Chilonzor tumanidagi 217-umumta'lim maktabining 4-«G» sinf o'quvchisi Shukur Shukurovning asfaltga chizgan surati ko'pchilikda katta qiziqish uyg'otdi.

— Men ushbu suratimda doshqozonda sumalak pishirayotgan ayollarni, qo'shiq aytib, raqsga tushayotgan qizlarni, shuningdek, tabiatimizning go'zal manzarasini aks ettirdim, — deydi «Yosh musavvir» to'garagi a'zosi.

Tadbir davomida to'garak qatnashchilari tomonidan Vatani, baxtli bolalik, bahorni tarannum etuvchi she'r va qo'shiqlar davraga chinakam bayramona kayfiyat ulashdi.

Mahmudjon AZIMOV

QIRQ BESH YILLIK TAJRIBA

Taniqli shoira bilan ijodiy uchrashuv belgilangan maktabga odatdagiday ertaroq yetib keldim. Maktab hovlisidan o'tib borarkanman, bayramona libosda, boshiga gulchambarlar taqqan qizlarning hayajon bilan dugonalariga she'r o'qib berayotganiga ko'zim tushdi.

O'quvchilar ijodkorlar bilan uchrashuvga hozirlik ko'rishyapti. Beixtiyor ulardagi hayajon men-ga ham ko'chdi.

Poytaxtimizdagi 234-umumta'lim maktabida bu borada olib borilayotgan ezgu ishlar ibratliliigi bilan diqqatga molikdir. Mazkur maktabda qir-q

qir besh yildan buyon kutubxonachi vazifasida xizmat qilib kelayotgan Vasila opa Saidovanning sa'y-harakatlari tufayli ko'plab yozuvchi va shoirlar, o'z ishing ustasi bo'lgan turli soha vakillari o'quvchilar bilan muloqotda bo'lib, hayotiy tajribalarini o'rtoqlashganlar.

Bilim maskanida taniqli shoira Umida Abduazimova bilan ijodiy uchrashuv bo'lib o'tdi. Turli sinflarda tahsil olayotgan faol o'quvchilar bu tadbirga puxta hozirlik ko'rganlari anjuman boshlanishi bilanoq sezildi. Adabiyot va san'atga ixlosmand o'quvchilar shoiraga o'zlarini qiziqirtirgan savollarni berishdi, ijodkor va o'quvchilar orasida qizg'in mushoira boshlanib ketdi.

— Maktabimizning sobiq o'quvchilari bilan ko'rishib qoigan chog'imizda, o'quvchilik davrida bo'lib o'tgan bunday uchrashuvlarni xuddi kechagiday maroq bilan eslashadi, — deydi Vasila opa. — Bugungi tadbir ham ular qalbidan bir umrga joy olgan bo'lsa, ne ajab?!

Adiba Mirzayeva, Umrinisso To'rayeva, Feruza Karabazova va tuman XTMFMTTE bo'limi kasaba uyushmasi vakili Gulnora Alimboyevaning tadbirni tashkil etishdagi jonkuyarliklarini ko'rib, Vasila opaning fikrlari to'g'riligini yana bir bor his etdim.

Yusuf ABDULLAYEV

Yaqinda Respublika bolalar kutubxonasida Yaponiya xalqaro bolalar adabiyoti kutubxonasi-sining yetakchi xodimi Naoki Yamamoto bilan uchrashuv bo'lib o'tdi. O'z hamkasblari, Xalq ta'limi vazirligi va «Sog'lom avlod uchun» xalqaro xayriya jamg'armasi xodimlari bilan o'zaro fikr almashishdan xursand bo'lgan mehmon bolalar kutubxonasi binosini tomosha qilarkan, undagi keng imkoniyatlarni alohida e'tirof etdi.

YAPONIYALIK KUTUBXONACHI BILAN UCHRASHUV

— Mamlakatingizda bolalarni kutubxonalar-ga, umuman kitob mutolaasiga jalb qilish borasida oila va maktablarda tashkil etilayotgan tadbirlar, aksiyalar meni hayratga soldi, — deydi yaponiyalik mehmon. — Bugungi texnologiya asrida bolalarni kitobga qaytarish ancha mushkul vazifa, shu ma'noda o'zimizda ham sizning tajribangizdan foydalanish niyatidaman. Asosiysi, o'zbek bolalar adabiyoti juda boy, bu bilan faxrlansangiz arziydi.

Tashrif yakunida janob Yamamoto o'zbekistonlik kasbdoshlarini o'z vataniga, qadrdon kutubxonasiga taklif qildi. U nashriyotlarimizda chop etilgan bolalar adabiyoti namunalari-ning sovg'a tariqasida olarkan, bag'oyat shod ekanini aytib, ushbu kitoblar yapon bolalar kutubxonasida mehmonnavoz xalqdan esdalik sifatida uzoq saqlanishini qayta-qayta ta'kidladi.

Alisher FAYZULLAYEV

Kumushoy UMAROVA, 8-sinf o'quvchisi:

— Kitob mutolaasi tufayli inson olamni ko'radi, anglaydi. Zaminni Quyosh isitsa, inson qalbini Kitob yoritadi. Hozirgi axborot asrida ma'lumotlarni internetdan olish mumkin, ammo kitobdan o'rganish, uqish, uning mazmunini his qilish alohida e'tiborni talab qiladi.

Suhrobjon PARPIBOYEV, 5-sinf o'quvchisi:

— Ba'zida kitob o'qimaydigan, bo'sh vaqtini behuda o'tkazadigan o'quvchilarga siz ham kitob bilan do'stlashing, undagi hikoyalar, ertaklarni o'qib, zavqlaning, ularni o'rtoqlaringizga ham gapirib bering, degim keladi.

Maktab kutubxonachisi Muhabbat opa Azizovanning aytishicha, 5-sinf o'quvchisi Diyora Mamasoliyeva, 9-sinf o'quvchisi Dilrabo Abdullayeva, 6-sinf o'quvchisi Sarvinoz Akramova, 7-sinf o'quvchisi Gulbahor Umarovalar ham kitobxon o'quvchilardan ekan.

Darhaqiqat, ota-bobolarimiz kitobni oftobga bejiz qiyoslashmagan, kitob mutolaasi bolalarning do'st orttirishida, ular qalbidagi yurtga muhabbat, Vatanga sadoqat, mehr-oqibat tuyg'ularini kamol toptirishda eng yaxshi vosita hisoblanadi.

Ozoda TURSUNBOYEVA

«Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadim zamonda uzoq mamlakatlardan birida podshoh yashagan ekan. Uning 11 ta o'g'li va Eliza ismli yolg'iz qizi bo'lgan ekan». Qadrii bolalar, muqaddimadanoq bu kimning ertagi ekanligini anglab ulgurandirsiz-a? Topdingiz, bu lavha dunyo bolalarining sevimli «ertakchi amaki»si Xans Kristian Andersenning «Yovvoyi oqqushlar» asaridan.

Bilsangiz, 1967-yilda Xalqaro bolalar kitoblari kengashi 2-aprelni «Bolalar kitobi kuni» deb nishonlash to'g'risida qaror qabul qilgan.

Bu sananing tanlanishi bejiz emas, chunki xuddi shu kuni bolalarning sevimli ertakchisi Xans Kristian Andersen tavallud topgan. Bir necha yildan buyon bu bayram yurtimizda ham keng nishonlanmoqda. Sana bahonasida Namangan viloyati, Kosonsoy tumanidagi 24-umumta'lim maktabi bilan bog'lanib, u yerdagi kitobxon o'quvchilarning fikrlari bilan tanishdik:

Xurshida DAVLATOVA, 9-sinf o'quvchisi:

— Ma'lumki, yosh avlodning kamil inson bo'lib voyaga yetishida kitobning, xususan, badiiy adabiyotning o'rni katta. Men maktabimiz kutubxonasiga a'zoman, u yerdagi yangi kitoblarni mutolaa qilishni xush ko'raman. Kitob dilga nur beradi, dildagi nurdan esa inson ko'zi ravshanlashadi.

KITOB MO'JIZAGA CHORLAYDI

S. FARMONOV chizgan rasm

Buyuk bobomiz Ibn Sino butun umri davomida ilm-u tadqiqot bilan shug'ullanib, 276 ta kitob yozib qoldirgan. Uning birgina «Ash-shifo» kitobi 18 jildidan iborat.

***

Nyu-York muzeylaridan birida bo'yi 3 metr, qalinligi 1 metr, og'irligi 125 kg. bo'lgan ulkan kitob saqlanadi.

GIYOHVANDLIK ASR UABOSI

Maktabimizda «Biz giyohvandlik va kashandalikka qarshimiz» shiori ostida insholar, rasmlar, devoriy gazetalar bo'yicha ko'rik-tanlov o'tkazildi.

Tanlovda faol ishtirok etgan 6-«A» sinf o'quvchilari Sevinch O'lmasova, Orzigul Raimova, Zahro Mamatqulova, Marjona Ahmadjonova, 8-«A» sinf o'quvchilari Shahzod Sharipov, Sattor Rustamjonov, Parviz Aminjonov, Asal Musinova, Marjona Husinova, maktab direktori Aziza Azimbekova, «Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakati yetakchisi Gulnora Nurmuhammedova tomonidan faxriy yorliq va esdalik sovg'alari bilan taqdirlandilar.

Shuningdek, viloyat ichki ishlar boshqarmasi, Respublika ma'naviyat targ'ibot markazi Samarqand viloyat bo'limi tomonidan o'tkazilgan insholar tanlovida maktabimizning 8-«A» sinf o'quvchisi Asalxon Muzaffarova faxrli o'rinni egalladi.

Ushbu tadbir orqali o'quvchilar

BO'SH VAQT SIRI

Sinf rahbarimizning «Vaqt qadri» mavzusidagi ma'naviyat soatidan so'ng o'zinning o'tib borayotgan o'quvchilik yillariga nazar tashlab, ko'nglim taskin topdi. Erishgan yutuqlarim meni yangi-yangi marralar sari yetaklamoqda.

Suhbat davomida «Vaqt har birimizga ato etilgan imkoniyat. Undan qanday foydalanish esa insonning o'z qo'lida» deya bizga kun tartibimizni yoziq kelishni topshirdi.

Men ham boshqa tengdoshlarim qatori asosiy vaqtimni maktabda ta'lim olish, uy ishlarida onamga ko'maklashish va darslarga puxta tayyorlanishga sarflayman. Bo'sh vaqtim bo'ldi, deguncha kitob mutolaa qilaman.

Ta'lim maskanimizdagi barcha o'quvchilar sportga oshno tutingan, desam aslo xato bo'lmaydi. Shundanmi, maktabimizning sportsevarlari respublika «Quvnoq startlar» sport musobaqasida, «Oq yo'l» guruhi esa respublika Yosh

giyohvandlik va kashandalikning salbiy oqibatlarini haqida yetarli ma'lumotlarga ega bo'ldilar.

Gulrayhon FAYZULLAYEVA, Samarqand shahridagi 18-umumta'lim maktabining onatili va adabiyot fani o'qituvchisi

SO'ZLOVCHI ALIFBO

Bolajonlar, so'zlaydigan alifbo haqida eshitganmisiz? Alifbo faqat harflarni o'rgatadi edi-ku, so'zlaydigan ham bor ekanmi, deya hayron bo'lyapsizmi? Unda, eshiting: poytaxtimizning 181-umumta'lim maktabida tahsil olayotgan 1-«A» sinf o'quvchilari o'rganadigan alifbo nafaqat so'zlaydi, balki unda topishmoqlar-u tez aytishlar, sanash, dam olish daqiqalarini ham tashkil qilish mumkin.

– So'zlovchi alifbo o'quvchilarimizni topqirlikka, chaqqonlik va ephillikka o'rgatadi. Bu qurilma orqali bolalar darslarni yaxshi o'zlashtirishmoqda, – deydi shu sinf o'qituvchisi Elmira Karimova.

Shohsanam SAYDULLAYEVA, poytaxtimizning Chilonzor tumanidagi 181-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi

avtonazoratchilarining «Yashil chiroq va xavfsiz g'ildirak» slyotida muvaffaqiyatli qatnashib kelmoqda. O'zim ham bu kabi tanlovlarda ishtirok etib, viloyatlardan kelgan tengdoshlarim bilan yaqindan tanishdim, ular bilan do'stlashib, juda ko'p narsalarni o'rgandim.

Sinf rahbarimizning «Vaqt qadri» mavzusidagi ma'naviyat soatidan so'ng o'zinning o'tib borayotgan o'quvchilik yillariga nazar tashlab, ko'nglim taskin topdi.

Erishgan yutuqlarim meni yangi-yangi marralar sari yetaklamoqda.

Go'zal JABBOROVA, Buxoro viloyati, G'ujduvon tumanidagi 28-umumta'lim maktabining 9-«V» sinf o'quvchisi

UZR SO'RASH MARDNING ISHI

Ishdan endigina kelib, choy ichmoqchi bo'lib turganimda, qizim xonaga shoshib kirdi:

– Oyi, Inobat xolaning mazasi bo'lmay, maydonchada o'tiribdi, tushasizmi? – dedi-uy, javobimni ham kutmay chiqib ketdi. Pastga tushsam, qo'shnim asabiylashgan holda o'tiribdi.

– Tinchlikmi, Inobat opa, nima bo'ldi? – dedim biror tartibsizlikni ko'rganda jahli chiqib, qon bosimi oshib ketadigan qo'shninga.

– E, nimasini aytasiz?! Qo'shnilar bilan barpo etgan bog'imizdagi barq urib ochilgan gullardan, ko'm-ko'k maysalardan bahra olay, deb pastga tushgandim. Uch-to'rtta bolalar chug'urlashib:

«Inobat xola, qo'shni «dom»dagi bir bola

Shoshma bolakay, chiqindilarni belgilangan joyga tashla!

yo'l ustiga chiqindi to'kib, qochib qoldi.

Oldirmoqchi bo'lib o'r q a s i d a n yugurgandik, uyiga kirib ketdi.

Borsangiz, uyini ko'rsatamiz», deb qolishdi. Atrofimiz ozodaligi uchun qayg'urayotgan bolalardan xursand bo'lib, erinmay bordim.

Bolani tanidim, uch-to'rt marta chelak ko'tarib, yugurib ketayotganiga ko'zim tushgandi.

Demak, har safar shu bola yo'lga chiqindi to'kib

qochar ekan-da... Asta eshikni taqillatdim. Bola eshik ortidan «men tashlamadim», desa onasi «Sizning nima ishingiz bor?», deydi. Ha, esladim, bir marta maydonchada o'tirganimda, o'sha ayol yelim xaltani yo'lakka qo'yib ketganiga ko'zim tushgandi...

Shu payt maydoncha yonidan o'rta yoshlardagi kishi chelak, supurgi, xokandoz ko'targan ayol bilan o'tib qoldi. Oradan biroz vaqt o'tdi. U oldimizga kelib: «Qo'shnilar, ayolim va o'g'limning qilgan ishi uchun sizlardan uzr so'rayman. Chiqindi to'kilgan joyni tozalab qo'ydik, bu ish boshqa takrorlanmaydi», dedi. Sal narida esa bolaning onasi boshini xam qilib turardi.

– Ha, yashang, sizga katta rahmat, uka! Oilangizning xatosini vaqtida anglabsiz. To'g'ri xulosa chiqarish, aybni tan olish ham mardning ishi. Ozodalikka har birimiz mas'ulimiz, – qo'shib qo'ydi qo'shnim yigitning ortidan qarab qolarkan. Shu chog'da Inobat xolaning yuzlari mamnunlikdan yorishib ketgandi...

Nodira NAZAROVA

QISHLOQ TARIXI - VEB-SAYTDA!

Bugungi o'quvchi bilim va malakaga ega bo'lishi, jahon hamjamiyatidagi tengdoshlari bilan tillasha oladigan darajada axborot texnologiyalari bilan qurollangan bo'lishi lozim.

Sayt joriy qilingandan beri unda joylashtirilgan elektron darsliklar, testlar va boshqa manbalar foydalanuvchilar tomonidan ijobiy baholanib, bir necha marta yuklab olingani ushbu saytning naqadar foydali manba ekanligidan dalolat beradi. Ayniqsa, ingliz tilini o'qitish metodik qo'llanmasi bir necha bor ko'rib olingani bu mavzuning dolzarb va muhim ekanligi isbotidir.

Anora internetda o'zi singari qiziquvchan o'quvchilar bilan do'stlashib, muntazam aloqa bog'lashga ham muvaffaq bo'lib, tajribalarini o'rtoqlashmoqda. Hatto, sinfdoshlari qatori keksalar ham unga yaqindan yordam berish maqsadida qiziqarli yangiliklar va ma'lumotlarni taqdim etishmoqda. Anora o'zi tug'ilib o'sgan Nanay qishlog'i tarixini yaxshi biladigan aka otaxon va onaxonlardan olgan ma'lumotlarni o'z saytiga joylashtirdi. Uning bu xayrli ishidan barcha qishloqdoshlari mamnun.

Jahon sahnida yuz berayotgan o'zgarishlardan boxabar bo'lishda internetdan ko'ra tezkor manbani topish mushkul bo'lgan bir davrda Anoraning bu muvaffaqiyati tengdoshlariga ibrat bo'lib, ularda fan cho'qqilarini egallashda bir turki bo'ladi, degan umiddamiz.

Sardorbek INOMIDDINOV
Namangan viloyati

«Yilning eng yaxshi o'quvchi veb-sayti» tanlovi respublikamiz umumta'lim maktablari o'quvchilari o'rtasida internetga qiziquvchilar juda ko'plab topilishi isbotlab berdi. Bu tanlovda Namangan viloyati Yangi qo'rg'on tumanidagi 54-umumta'lim maktabining 9-«A» sinf o'quvchisi Anora Inatullayeva o'zi yaratgan «dostlikmfyznuz.zn.uz» sayti bilan ishtirok etdi.

Sadoqatning javobi

(Rivoyat)

Qadim zamonlarda kuch-quvvatga to'lib, balog'atga yetgan yigitlarning daryo, tog' oshib, o'z omadlarini izlab yo'lga chiqish odati bo'lgan ekan. Bir kuni bolalikdan birga o'sgan ikki do'st yo'lga chiqishibdi. Yo'l yursa ham mo'li yurib, bir joyga yetganlarida horib-charchab dam olishga o'tirishibdi. Tamaddi qilishgach, uyqu eltibdi-da, yaqinlarida qo'qqayib turgan xarsangga bosh qo'yib, uyquga ketishibdi. Tong oqara boshlaganda do'stlardan biri uyg'onib ketibdi. Bexosdan tosh yuzasidagi yozuvga ko'zi tushibdi, unda:

– Toshni ag'darsangiz, bebaho boylikka ega bo'lasiz, – deb yozilgan ekan. Yigit hayajonga tushibdi. Keyin esa fe'li aynibdi. «Agar sherigimni amallab biron yoqqa jo'natib yuborsam, boylikning hammasiga o'zim ega bo'lardim», deb o'ylabdi. Dilining tub-tubidan kelayotgan:

– Axir, u sening faqat sheriging emas, do'sting ham! Nahot, do'stingga xiyonat qilsang? – degan ovozga quloq ham solmabdi.

Toshdagi yozuv ustiga kamzulini yopib, dod sola boshlabdi.

– Ichim... ichim yonyapti... Menga nimadir bo'ldi!...

Shovqinni eshitib, do'sti uyg'onibdi.

– Sizni opichlab, yaqin oradagi qishloqmi yo shahardagi tabibga olib boraman, – deb yelkasini tutgan ekan:

– Yo'q, men yo'lga yaramayman! Tabibni olib kela qoling, jon do'stim, bo'lmasa o'lib qolaman! – debdi.

Mehribon do'st shoshganicha yugurib ketibdi. Yaqindagi shaharga yetib, bir darvozani qoqqan ekan, uni hurmat-ehtirom bilan ichkariga taklif etishibdi.

– Do'stim... do'stim... yo'lda... degan gapini oxirigacha ham eshitmay:

MAHORAT MAKTABINING OPASI

Axborot asrining o'quvchisiga tarbiyani quruq so'z bilan emas, balki ibrat ko'rsatish, tashabbuskorlik, tashkilotchilik fazilatlarini bilan ham singdirish mumkin.

Furqat tumanidagi 2-umumta'lim maktabi Farg'ona viloyatida «Nafis fanlar yo'nalishi bo'yicha mahorat maktabi» hisoblanadi. Informatika, rus tili, ona tili fanlari bo'yicha «tayanch maktabi», deb e'tirof etiladi. Maskanda «Eng yaxshi sinf», «Eng yaxshi o'quvchi» nominatsiyalari bo'yicha har oy natijalari muntazam e'lon qilib boriladi.

Yaqinda 3-«B» sinf rahbari Mahoraxon Alimova «Eng yaxshi sinf rahbari» ko'rik-tanlovida tumanda 1-o'rinni egallab, viloyat bosqichiga muvaffaqiyatli ishtirok etdi. Tashabbuskor pedagog boshlang'ich sinflarda «Yosh savodxon» fan to'garagini yuritib, unga 30 dan ziyod o'quvchilarni jalb etgan. Sinf xonasida jonli burchak tashkil etilgan bo'lib, o'quvchilar jonivorlar va o'simliklarni ustozlari nazoratida parvarishlaydilar. O'quvchilarni ona tabiatga muhabbat ruhida tarbiyalashga alohida e'tibor qaratgan pedagog ayni kunlarda «Har bir o'quvchiga bir tup ko'chat» loyihasida ham faol qatnashmoqda. Sinf o'quvchilari ustozlari bilan birga «Novvoy va bola», «Alisherning bolaligi», «Onalarga ehtirom» hamda «Ustozim – oftobim» kabi bir qator tadbirlarni uyushtirishdi. Ustoz husnixat, rasm chizishda rang tanlash borasida qo'shimcha mashg'ulotlar olib boradi. Bugungi kun tarbiyachisi har jabhada mana shunday faol, intiluvchan bo'lsagina, ko'zlagan maqsadimizga erishamiz.

Xurshid RAHMATULLA o'g'li

GULXIROJ – «ENG FAOL O'QUVCHI»

NOMINATSIYASI G'OLIBI

Hozirda respublikamiz umumta'lim muassasalarida o'quvchilarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish maqsadida tashkillashtirilgan fan, hunar va sport to'garaklarining faoliyati ertamiz egalarining barkamol avlod bo'lib ulg'ayishida muhim omil bo'lmoqda.

Jizzax tumanining chekka hududlaridan birida joylashgan 42-umumta'lim maskaniga kirib borar ekansiz, darsdan so'ng to'garaklarga jalb etilgan o'quvchilarga ko'zingiz tushadi. Birgina «Adabiyot» to'garagini olaylik. Ustoz Islom Abduliqov rahbarlik qilayotgan mazkur to'garak a'zolaridan shu kunga qadar ko'plab ona tili va adabiyot o'qituvchilari yetishib chiqdi. Atlas ko'yak yarashar egningizga, Jamalaklar ko'rk berar sochingizga. Lol qoladi o'zga yurt mehmonlari, Ming asrdan so'zlagan do'ppingizga.

Dunyo ichra yagona va tengsizlar, Muqaddassiz, azizsiz, o'zbek qizlar! Bu satrlar «Adabiyot»ning faollaridan biri, 8-«A» sinf o'quvchisi Gulxiroj Qo'shboqovanning ijod namunalaridan. Uning ijodi bilan tanishar ekansiz, lolaqizg'aldoqlarga burkangan qirlar, so'lim qishloq manzaralari ko'z o'ngingizda namoyon bo'ladi. Maktabning «Eng faol o'quvchi» nominatsiyasi g'olibi bo'lgan Gulxiroj Zulfiyaning 100 yillik yubileyiga bag'ishlangan «Zulfiyaxonim izdoshlari»

tanlovining hududiy bosqichida g'olib topilib, tumanda 99 ball to'pladi. Ko'rik-tanlov tashkilotchilari faxriy yorliq bilan taqdirlar ekan, viloyat xotin-qizlar qo'mitasi raisi Gulnora To'rayeva yosh iste'dod egasining chiqishini alohida e'tirof etdi.

Nurbek NURALI o'g'li

– Nima muammo bo'lsa, bir lahzada hal qilamiz. Siz esa hozir toj kiyasiz, – deyishibdi. Ma'lum bo'lishicha, shahar sultoni vafoti oldidan: – Mendan keyin shaharga kim birinchi bo'lib tashqaridan kirib kelsa, o'shani o'rningga o'tqazinglar, – deya vasiyat qilgan ekan...

«Bemor» yigit esa sherigi ketgach, qora terga botib, toshni ag'darsa, uning ostida: «Kim shaharga birinchi bo'lib kirs, u taxtga o'tiradi», deb yozilgan ekan. Yigit peshonasiga mushtlabdi... Albatta, bu rivoyat. Lekin sadoqatning javobi ezgulik, ichi qoralikning javobi pushaymon... Bu haqiqat hech qachon eskirmaydi.

Qutlibeka RAHMIBOYEVA

Lesson 29

Let's learn English!

Remember!
(Yodda tuting!)

School is a large community in which all of us wish to be happy. In school all pupils work together with everyone caring for and respecting each other. If everyone follows some important rules, then all of us will be happy. Read them, learn and follow the given rules.

- Always do your best.
- Be prepared – be on time.
- Be polite (don't be rude).
- Do not waste your time.
- Be quiet around the school.
- Eating or Chewing is only possible at breaks or lunchtimes.
- Play in the right place.
- Turn off your mobile phone at school.

Together forever
(Doimo birgimiz)

It's not difficult,
Open dream with key.
Believe, give me your hand,
Don't worry, will be OK.

We shields for you,
You are not alone.
As you happiness,
Every time we are one.

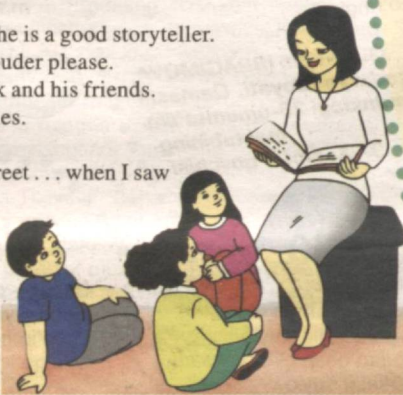
*Orastabonu TILOVBERDIYEVA,
Toshkent shahar, Uchtepa tumanidagi
229-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi*

Differ from the synonyms
(Sinonimlarni farqlang)

Read and use the appropriate words.

Say – tell – talk – speak

1. She likes to ... stories, and she is a good storyteller.
2. I can't understand you, ... louder please.
3. He likes to ... about his work and his friends.
4. I believe that she never ... lies.
5. I must ... to you.
6. What did an old man in the street ... when I saw you together with him.
7. Let's ... a little about our summer holidays.
8. My uncle ... two or three foreign languages.
9. Please ... me where you live.
10. Suddenly he rose and ... , «I must be going».

The present of wonderful world
(Mo'jizaviy olam tuhfas)

Read and put the right meaning of these words.

Desert – a	a) a large land that is very dry, so not many plants grew there.
Forest – ...	b) a large, moving body of water that starts at a source in higher land.
Island – ...	c) a body of water, surrounded by land.
Lake – ...	d) a large area of land where many trees grew.
Mountain – ...	e) a large body of salt water nearly or partly surrounded by land. They are much smaller than an ocean.
River – ...	f) land that is surrounded by water and smaller than a continent.
Sea – ...	g) land that rises very high. They are much higher than hills.

Do you know this?
(Bilasizmi?)

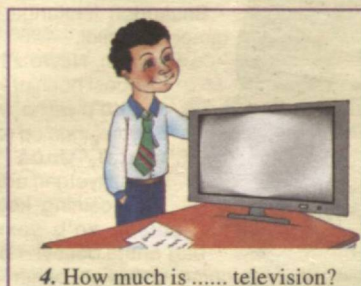
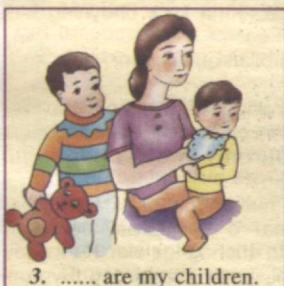
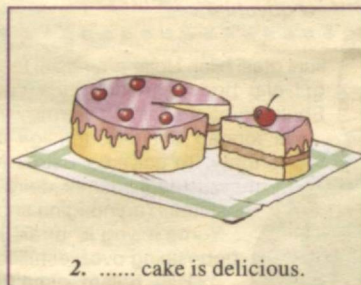
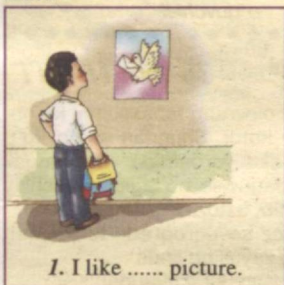
Read and translate the following words and phrases.

wise – why's	know – no
write – right	where – wear
hear – here	there – their
wore – war	you're – your
four – for	buy – by

Dinara SHAKIROVA tayyorladi

Use each demonstrative pronoun in his place
(Olmoshlarni o'z o'rnida qo'llang)

Look at the pictures. Complete the sentences with *this, that, these, or those*.

*Farangiz RAHIMOVA,
poytaxtimizning Yunusobod tumanidagi
250-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi*

Test

Choose the appropriate pronoun.

1. I saw ... father at our school this morning.
a) you   b) its   c) him
d) your   e) them.
2. I saw your father at school but he didn't see ...
a) my   b) me   c) them
d) her   e) hers.
3. A friend of ... asked you to come in time.
a) your   b) you   c) yourself
d) yours   e) my.
4. I gave my pen to Lobar. She lost ...
a) my   b) your   c) her
d) his   e) hers.

*Ibrohim FAYZIRAHMONOV,
Toshkent viloyati, O'rtta Chirchiq tumanidagi
54-umumta'lim maktabi o'quvchisi*

SHE'RIYAT DARSII

Tahririyatimizga ijodkor o'quvchilarimiz o'zlarining his-hayajonlarini yashirolmay «She'r yozdim, iltimos, gazetada chiqishiga yordam bersangiz» deya maktub yo'llashadi.

She'r o'zi asli nima? Nega u, bu qadar ko'ngillarni o'ziga mahliyo etdi ekan? Ushbu savollarga javob topish

uchun goho o'zimiz ham qiyналиb yuramiz. She'r yozish qanchalik mashaqqat ekanligini yurakdan his qilgan holda ijodkor o'quv-

chilarimizga ta'kidlab aytmoqchi bo'lganimiz, she'r yozilmaydi. Balki u yuraklarning tub-tubidan quyilib keladi. Ayni bugungi ko'klam tabiatga jon ato etgan bahoriy kunlarda, siz tabiat bag'riga chiqib sayr eting. Yurtimizning bepoyon dasht-u dalalari sizga she'r aytadi. Ayniqsa, bog'larda kuylayotgan qushlarning navosidan bahri-dilingiz ochilsa, ajabmas. Borliqni yurakdan his qilib she'r yozsangiz, o'quvchi

sizning dilingizdagini his etishga erishadi. Sarxush misralar qalbingizni qitiqlab, ijod qilishga undaguncha rang izlashdan to'xtamang. Bu bizning sizga taqdim etayotgan she'riyat darsimizdir. Shuni unutmangki, topqirlik bilan yozgan har bir satringiz bizni hech qachon befarq qoldirmaydi.

AXTAMQULI

BAHOR QO'SHIG'I

Hovlimiz etagida,
Yana olcha gullabdi.
Nazarimda, men uchun,
Bahor salom yo'llabdi.

Sipqoraman to'yguncha,
Bahorning xush havosin.
Tinglasam, mast bo'laman,
Qushlarning sho'x navosin.

Arofat G'ANIYEVA,
JDPI qoshidagi 2-akademik litseyining
1-bosqich o'quvchisi

Baxtiyor kapalaklar,
Gullar bilan o'ynaydi.
Baxti betakror yurtda
Fasillar ham yayraydi.

Duo qilar sahardan,
Buvijonim har doim:
- Shu musaffo zaminni,
O'zing asra, Xudoyim!

Arofat G'ANIYEVA,
JDPI qoshidagi 2-akademik litseyining
1-bosqich o'quvchisi

SIZGA UMR TILAYMAN

Onajonim, Siz uchun,
She'rlar bitaman hali.
Qo'lingizga behisob,
Gullar tutaman hali.

Sizga umr tilayman,
Baxtimizga sog' bo'ling.
Farzandlarning doimo,
Baxt-u iqbolin ko'ring.

G'am ko'rmasin yuzingiz,
Shodon kulib yuringiz.
Dadam bilan ikkingiz,
Uzoq umr ko'ringiz.

Gulandom IBRAGIMOVA,
Qashqadaryo viloyati, Qamashi
tumanidagi 26-umumta'lim
maktabining
9-«A» sinf o'quvchisi

DARYO

To'lib-toshib suvlarga,
Sharqirab oqar daryo.
Belab oftob nurlarga,
Yarqirab oqar daryo.

Suvlaring buncha zilol,
Oqadi ko'p sir daryo.
Oqshom shu'lasi hilol,
Yoqadi xo'p Sirdaryo.

Kundan kunga jo'sh urib,
Mavjlanib, suvga to'lar.
Bizning Sirdaryomizda,
Baliqlar o'ynab yurar.

Azizbek NURULLAYEV,
Buxoro viloyati, Shofirkon
tumanidagi 17-umumta'lim
maktabining 4-«A» sinf o'quvchisi

KO'KLAM JUDA ZO'R FASL

Yurtga keldi gul fasl,
Falakdan nur yog'ildi.
Qir-adirda o'ynoqlab,
Qo'y-qo'zilar sochildi.

Ko'klam juda zo'r fasl,
Qaldirg'ochlar uchadi.
Qizg'aldoqlar ochilib,
Qir bag'rini quchadi.

Adirlar ham yam-yashil,
Gulgun tusga kiradi.
O'lkamizga yangi yil,
Qayta kirib keladi.

Kumush ESHONGULOVA,
Surxondaryo viloyati, Angor
tumanidagi 23-umumta'lim
maktabining 7-sinf
o'quvchisi

BESH BAHO

Maktab tomon boraman olg'a,
Yuragingma maqsadlar tuyib.
Gar maktabdan besh olib qaytsam,
Onajonim erkalar suyib.

Yaxshi bola bo'laman doim,
A'lo o'qib zavqqa to'laman.
Onamni shod etib maktabdan,
Besh baholar olib kelaman.

Diyorbek VAHOBJONOV,
Namangan viloyati, Pop tumanidagi
48-umumta'lim maktabining 6-sinf
o'quvchisi

YOZNING TUG'ILGAN KUNI

Chopib- chopib o'ynaymiz,
Hech o'yinga to'ymaymiz.
Qo'g'irchoq va koptokni,
Sira qo'ldan qo'ymaymiz.

Bahor kabi beg'ubor,
Hayotimiz mazmuni.
Birinchi iyun ekan,
Yozning tug'ilgan kuni!

Sarvinoz JUMABOYEVA,
poytaxtimizning Yakkasaroy
tumanidagi 48-umumta'lim
maktabining 2-sinf
o'quvchisi

Navro'z tongi. Shukurjon ichkari kirishga ikkilanib, ostonada turib qoldi. Bobosi bu sovg'asini qanday qabul qilarkin?! O'tgan yili xanjar sovg'a qilib, ancha uyatga qolgan edi. O'ziyam, sopi fil suyagidan, olti oyda yasagan edi. Esida: o'shanda ham Navro'z tongi edi. Sovg'asini oq ro'molchaga o'rab, ichkari kirganda, ko'k choy hidi dimog'iga urilgandi. Bobosi ko'k choy ichadi. «Ko'k choy yaxshi, charchoqni bosadi», deydi.

O'sha kuni yonboshlab yotgan bobosining yoniga ohista cho'kdi. Boshida yangi do'ppi, egnida yoqasi qordek oq ko'ylak, oq nimcha. Bularni katta tog'asi - Obid aka bayramga olib kelgan edi. Shukurjonning «Nima sovg'a qilsam ekan?» deb o'ylanib qolgan ham kechagidek yodida. Keyin ustaxonasiga kirib, xanjarni olib keldi va «ko'ring, qanaqa zo'r», degandek maqtanib, uni bobosiga uzatdi. Bobo sovg'ani qo'lga olib, behafsala tikildi va: «Rahmat, bolam, juda yaxshi ish!» deya maqtagan bo'ldi-yu boshqa hech nima demadi. Hamma gapni keyinroq onasidan eshitdi. Bobosi: «Bolangga ayt, bunaqa narsalar yasamasin!» debdi. Shukurjon xatosini anglab, bir necha vaqt bobosining ko'ziga ko'rinmay yurdi va bu yil u kishini quvontirish uchun biror arzigulik sovg'a tayyorlashni ham unutmadi. Qo'lida gulday hunari bor-ku! Shunday narsa yasasinki, bobosi xursand bo'lsin! Bir

KO'K CHOY

(Hikoya)

kuni otasi bilan Hojar ammasini tabriklagani gul olib borishgan edi, juda suyundilar.

Shukurjon ammasining shirmoy yuzidagi olovrang tabassumni ko'rib, tilla topgan kishiday, terisiga sig'may ketdi. Shundan so'ng ko'p o'tmay, to'garakda ustozi Mirvali aka yordamida «Bobomga» mavzusidagi rasmni doira shaklidagi mis bo'lagiga naqshlay boshladi. Yaqindagina shu ishi bitib, ustozining olqishini oldi.

Yomg'ir yog'ib turar, kung biroz suvuqroq edi. Ichkaridan bobosining ovozi eshitilib, uning xayoli bo'lindi:

- Hay, bolam, nima qilib turibsan, kir ichkariga!

Shukurjon ichkariga kirganda, yana ko'k choyning hidi dimog'iga urildi.

- Bobojon, Navro'z bayrami bilan qutlayman!

Bobosi boshini ko'tardi:

- Ko'p yasha, bolam, o'zingga ham muborak bo'lsin!

Shukurjon oq ro'molchani ochib, sovg'asini bobosiga uzatdi. Unda bola nuroniy mo'ysafidga gul tutqazayotgan edi.

Bobosining ko'zlarida nur chaqnadi. - Barakalla, bolam, xo'b yaxshi hunar o'rganibsan, beri kel, bag'rimga bosay! - deya issiq quchog'iga oldi. Ko'k choy boshlab kirdi. Nomsiz, ammo shirin tuyg'u! U entikdi. Nihoyat, maqsadiga erishdi.

Shahnoza MAMAJONOVA chizgan rasm

G'oliblar NAVOIYga yo'loladi

«Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakati tomonidan shu kunga qadar qator loyihalar amalga oshirildi. Ayniqsa, vazirlik va mutasaddi tashkilotlar hamkorligida tashkilashtirilgan «Kamolot» shaxmat taxtasi musobaqasi yoshlar o'rtasida sportning bu turiga qiziqishlarini oshirish, yosh havaskor shaxmatchilarni qo'llab-quvvatlashda muhim omil bo'lmoqda.

Yaqinda poytaxtimizdagi «Yoshlar ijod saroyi»da «Kamolot» shaxmat taxtasi VIII an'anaviy respublika turnirining Toshkent shahar final bosqichi o'tkazildi. Umumta'lim maktablari, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi hamda havaskor o'quvchilar ishtirokidagi mazkur musobaqaning quyi bosqichlari dekabr-yanvar oylarida bo'lib o'tgan, bunda poytaxtimizdagi 274 ta umumta'lim maktabi, 112 ta o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining o'n uch mingdan ziyod yosh shaxmatchilari beshta yosh toifasi bo'yicha qatnashgandi. Turnirning Toshkent shahar bosqichida 110 nafar shaxmatchilar o'zaro kuch sinashdilar.

Zuhra Mannopova, Robiya Tojiyeva, Sarvinoz Qilicheva, Valeriya Karantenyana, Madinaxon Qahhorova, Fozilahmad Ismatullayev hamda Jaloliddin G'aniyev, Muhammad Jalolov kabi sportchilar o'z yosh toifasida 1-o'rinni egallashdi. G'oliblar musobaqaning Navoiy shahrida bo'lib o'tadigan respublika bosqichiga yo'l olishadi.

Nishonlik shaxmatchi

Yosh avlodning har tomonlama yetuk va barkamol bo'lib voyaga yetishida sportning o'rni beqiyos. Ayniqsa, umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlari, sport to'garaklarida o'quvchilarning qo'lga kiritayotgan muvaffaqiyatlari bizni quvontiradi.

Qashqadaryo viloyati Nishon tumanidagi 30-umumta'lim maktabining 7-«B» sinf o'quvchisi Ernazar Xudoynazarov a'lo o'qish bilan birga, sportga qiziqadi. Hozirda maktabda tashkil etilgan shaxmat to'garagi a'zosi. Xudoyberdi bobo nabirasining shaxmatga bo'lgan qiziqishini payqab, bolaligidan uni donalar harakati sirlaridan xabardor qilgani, vaqti kelib, uning tengdoshlari orasida g'oliblikka erishishiga asos bo'ldi.

Ernazar joriy yilning boshida hududiy o'tkazilgan shaxmat musobaqasida faxrli 1-o'rinni, o'tgan oyda tuman musobaqasida 2-o'rinni egalladi.

– Kelajakda men ham Rustam Qosimjonov singari xalqaro musobaqalarda yurtimiz sharafini himoya qilishni istayman. Buning uchun hozirdanoq ustozim Nursoat Imomovning o'g'itlariga amal qilyapman, – deydi yosh shaxmatchi.

Ernazar bugungi kunda yangi qurilib, ishga tushirilgan sport zalida navbatdagi musobaqaga tayyorgarlik ko'rmoqda.

Zarnigor MUSAYEVA

NURBEK

HAVAS – G'ALABA KALITI

Bizning Aq-tuba qishlog'imizda sportga qiziquvchi yoshlar ko'plab topiladi. Maktabimizning 5-sinf o'quvchisi Malika Zaripboeva ham shular qatoriga kiradi.

Malika a'lo baholarga o'qish bilan birga, sportning milliy kurash turi bilan muntazam shug'ullanmoqda. Ustozlari Baxtiyor Jaqaboyev va O'rinboy Saparovdan kurashning sirlarini o'rganmoqda. Shu kungacha ko'plab musobaqalarda qatnashib, diplomlar va medallar sohibasiga aylandi. – Men sportning milliy kurash turiga yoshligimdan qiziqaman, – deydi Malika. – Dastlab, maktabimizdagi to'garakka qatnasha boshladim. Ilk musobaqalarda o'rin olishga muvaffaq bo'ldim. Birinchi g'alabam sira yodimdan chiqmaydi. Ko'p o'tmay, medal hamda diplomlarga ega bo'la boshladim. Men kelajakda do'stlarim, ota-onam, ustozlarim ishonchlarini oqlab, Vatanimiz bayrog'ini yuksaklarga ko'taradigan sportchi bo'lishni xohlayman. Biz ham o'z navbatida, Malikaning ko'nglidagi ezgu niyatlari amalga oshishiga tilakdoshmiz.

Ayjamal KARAMATDINOVA,
ToshPTI Nukus filiali qoshidagi
akademik litseyining
1-bosqich o'quvchisi

SPORTSEVARLAR MAKTABI

Bugungi kunda mamlakatimizda bolalar sportiga bo'lgan e'tibor va bu borada olib borilayotgan ishlar diqqatga sazovordir. Yosh sportchilarga yaratib berilayotgan imkoniyatlarning ular erishayotgan yutuqlarda o'z ifodasini topmoqda.

Poytaxtimizdagi 274-umumta'lim maktabida fan to'garaklari qatori sportga ham qiziqish katta. Jismoniy tarbiya o'qituvchilari boshchiligidagi sport to'garaklari a'zolari ko'plab yutuqlarni qo'lga kiritmoqda. O'tgan yillar davomida «Yosh futbolchilar» jamoasi «Umid nihollari» sport musobaqalarida tuman va shaharda faxrli o'rinlarni egalladi. 9-«D» sinf o'quvchilaridan Ahror Toirov futbol bo'yicha shaharda 1-o'rin, Hojiakbar Yo'ldoshev sambodan 3-o'rin, 6-«V» sinfdan Sarvinoz Qo'chqorova qizlar o'rtasida tennis bo'yicha tumanda 2-o'rinni egalladi, sinfdoshi Sofiya Qosimova esa gimnastika bo'yicha xalqaro turnir g'olibidir. 6-«D»dan Abdushakur Abdusagatov taekvando bo'yicha shaharda birinchi, 4-«V» sinf o'quvchisi Javlon Rustamov mazkur sport turi bo'yicha Koreyada bo'lib o'tgan xalqaro turnirda g'olib bo'ldi.

O'quvchilarning bu yutuqlarida maktabning jismoniy tarbiya murabbiylari Sanjar Jo'rayev, Feruza Toshmuhammedova hamda stol tennisi bo'yicha mamlakat chempionati g'olibi Bunyod Mahamatovning hissi katta.

A. HAMIDULLAYEV,
N. SULTONOV olgan suratlar

Samolarni quchsin parvozi

ta'siriga bog'liq. Ularning uya uchun tanlagan joy va qurish usullari turlicha. Qushlar 1 tadan 25 tagacha tuxum qo'yadi. Qushlarning tabiat va inson hayotidagi ahamiyati xilma-xil bo'lib, o'simliklarni changlantirish, ular urug'larini tarqatish, zararkunanda hasharotlar va

zotlar, endilikda, «Qizil kitob»ga kiritildi. Ingichka tumshuqli baliqchiqush, Sibir turnasi (oq turna), Afrika – Yevroosiyoning suvda suzuvchi ko'chmanchi qushlarini muhofaza qilish borasidagi hamfikirlik memorandumlariga binoan keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda.

Bahorning iliq, yomg'irli kunlari edi. Nodira darslarini qilib bo'lgach, zerika boshladi. Xonada o'tirgisi kelmay, hovliga chiqdi. Yomg'irning o'ziga xos hidi, muzdek tomchilari yuziga urildi. Shu payt o'zidan bir necha qadam narida, maysalar ustida g'imirlab yurgan tipratikan bolasiga ko'zi tushdi.

Tipratikan

Nodira unga asta yaqinlashib, kaftlari orasiga oldi. Mittivoy chiqib ketmoqchi bo'lar, tugmachaday qop-qora mitti ko'zlari jovdirab: – Hoy odam, meni qo'yib yubor! – deyaotganday boqardi. Qizaloq uni ayab tok ayrisida osilib turgan eski xaltaga soldi. Yomg'ir tinguncha shu yerda turar, degan xayol bilan uyga kirdi.

Uy ishlariga chalg'ib qolib, tipratikan yodidan ko'tarildi. Erta bilan yostiqtan bosh ko'targanida, lop etib esiga tushdi. Sapchib turib, tok ayrisidagi xaltaning yoniga bordi. Ajabo! Mittivoy joyida yo'q edi! Qayerga g'oyib bo'lishi mumkin?

Jonivorni yomg'irdan ayab berkitib qo'yganida, unga bu boshpana ma'qul bo'lmabdi shekilli, xalta tirgishidan yuqoriga ko'tarilib, yerga tushibdi va juftakni rostlab qolibdi, shumtaka!

Balki onasi xavotir olmasligi uchun oilasiga shoshgan bo'lsa ham, ajabmas.

Gullola KAMOLIDDINOVA,
Farg'ona viloyati, Beshariq tumanidagi
2-IDUM o'quvchisi

1-aprel – Kulgi va hazil kuni

QO'SHMA GAP

Ona tili darsida,
O'quvchiga ustoz der:
– Qo'shma gap deb nimaga,
Aytiladi, Alisher?

– Sizga aytсам aslini,
Rostni qo'shsak yolg'onga.
Siz so'ragan qo'shma gap,
Tayyor bo'lar shu onda.

Umida OYBEKOVA,
poytaxtimizdagi 20-umumta'lim maktabining
4-«A» sinf o'quvchisi

– Oyi, bugun qiziq ish bo'ldi, men avtobusda bir xolaning oyog'ini bosib olib, kechirim so'ragandim, u menga shokolad berdi!
– Sen, «rahmat» dedingmi?
– Yo'q, ikkinchi oyog'ini ham bosib oldim...

Fayzulla ABDULLAYEV

1-aprel – Butunjahon qushlar kuni. Bugungi kunda O'zbekiston faunasida qushlarning 19 turkumga oid 440 dan ko'proq turi ma'lum.

Yashash joyiga ko'ra qushlar bir necha yirik ekologik guruhlariga bo'linadi. O'rmon, cho'l va dasht qushlari, suv havzalari, botqoq hamda sohil qushlari. Yil fasllari o'zgarishiga qarab ko'chib yuruvchi va o'troq qushlarga bo'linadi. Qushlarning ko'payishi ichki (gormonal) va tashqi (kun uzunligi va boshqa) omillar

Qushlar Yevropa, Osiyo, Shimoliy va Janubiy Amerika, Janubiy Afrika, Yangi Zelandiya va Janubiy yarim shardagi okeanlar, orollarda ko'proq uchraydi. Ba'zan qushlar bozori bir necha o'n kilometrni egallab, dengiz biologik balansini saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Dilfuza NIZOMOVA,
Toshkent pedagogika kolleji o'qituvchisi,
Nodira NAZAROVA

kemiruvchilardan tozalashdan iborat. Hozirda ularning turlari tobora kamayib bormoqda. Yo'qolib borayotgan noyob

BO'SH O'TIRMAI, BOSH QOTIR!

«KITOBLAR MADHI» KRIPTOGRAMMASI

	21	3	6	2	*	7
7		19		8	11	2
2	a	a	a	*	1	5
5	3	*	3	8	12	4
4	2	9	4	1	8	9
9	10	20	14	10	21	6
*	1	8	13	10	11	1
17	18	19	1	1	1	6
7	*	2	16	5	12	2
1	3	8	*	2	*	13

KALIT SO'ZLAR:

1. Bolalarning sevimli janri – 17, 13, 5, 1, 7.
2. O'quv qo'llanma – 6, 1, 13, 15, 8, 2, 7.
3. Kitoblar xazinasi ta'rifini olgan muassasa – 7, 21, 5, 21, 9, 18, 4, 3, 1.
4. Kitob nashri turi – 5, 20, 16, 8, 1, 11.
5. Sharq xalqlari she'riyatining asosiy vazn turi – 1, 13, 21, 10.
6. Mumtoz mutafakkir shoir Sa'diy Sheroziy asari – 19, 21, 8, 2, 15, 5, 4, 3.
7. Ma'lum tartibda katak va ustunlarga joylashtirilgan ma'lumotlar – 12, 1, 6, 14, 1, 8.

Endi kalit so'zlari javoblari asosida kitoblar jildidagi raqamlarni harflar bilan almastirish yo'li bilan kriptogrammani hal eting. Bunda ulardan olim, shoir va tarjimon Shoislom Shomuhammedovning to'rt misra ibratli hikmatini bilib olasiz.

Husan ORIPOV tuzdi

Muassislar:

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi, «KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi, «SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga qarashli bo'lmagan xalqaro xayriya fondi.

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0208-raqam bilan 2007-yil 2-fevralda ro'yxatdan o'tgan.